

Obsah

1. Důstojnost člověka.....	3
2. Vztahovost	5
3. Křesťan jako součást církve.....	7
4. Církev a svět	9
5. Politická angažovanost.....	12
6. Autorita	14
7. Chudoba	16
8. Ekologie	18
9. Globální solidarita a mír	20
10. Apoštolát.....	22

Dokumenty:

Mater et Magistra (Matka a učitelka), encyklika papeže Jana XXIII. o sociální nauce církve (1961)

Gaudium et spes (Radost a naděje), pastorální konstituce druhého vatikánského koncilu o církvi v dnešním světě (1965)

Dignitatis humanae (O důstojnosti člověka), deklarace druhého vatikánského koncilu o náboženské svobodě (1965)

Katechismus katolické církve, oficiální systematicky uspořádaný souhrn římskokatolické nauky o víře i mravech (1997)

Evangelii gaudium (Radost evangelia), apoštolská exhortace papeže Františka o hlásání evangelia v současném světě (2013)

Kompendium sociální nauky církve, publikace Papežské rady pro spravedlnost a mír, která systematicky shrnuje římskokatolické sociální učení (2004)

Pozvání na cestu, publikace Centra pro sociální otázky při ČBK pod vedením Lubomíra Mlčocha o člověku, společnosti a smyslu života podle sociální nauky církve (2007)

Laudato si' (Tobě buď chvála), encyklika papeže Františka o ekologii (2015)

Fratelli tutti (Všichni jsme si bratry), encyklika papeže Františka o sociálním přátelství (2020)

Fotografie: Petr Macek

FORMAČNÍ PLÁN 2023

ve světle
**SOCIÁLNÍ
NAUKY
CÍRKVE**

Úvodní slovo

Žijeme v mimořádné době: ztrácíme své dosavadní jistoty v oblasti materiální (inflace), bezpečnostní (válka), zdravotní (covid) i přírodní (klimatická změna). Jako křesťané o to víc stavíme na jistotách duchovních – na víře v Boží milosrdenství a jeho láskyplné vedení. To nás však nezabavuje úkolu reagovat na ta ohrožení, s nimiž jsme konfrontováni. Nejen kvůli sobě, ale i kvůli svým dětem a budoucím generacím.

A taky kvůli mnoha lidem kolem nás, kterým jsou duchovní jistoty vzdálené.

Jak se orientovat ve světě, který přichází? Jak reagovat na válku, chudobu, pandemii, názorové rozdělení, klimatickou hrozbu, politický populismus, krizi církve...? To všechno jistě nevyřešíme během několika setkání. Můžeme však hledat etické principy, které nám pomohou vyznat se v chaosu protichůdných názorů. Můžeme navzájem sdílet své zkušenosti a učit se dobré praxi. A můžeme společně prosit o světlo Ducha svatého, které nám ukáže cestu.

Máme k tomu skvělou pomůcku: sociální nauku církve a její stálou aktualizaci ze strany papeže Františka. Z ní budeme vycházet v tomto formačním plánu. Začneme pohledem na člověka jako Boží obraz, jako osobu žijící ve vztazích, jako bytost provázanou tisíci nitkami s jinými lidmi, se skupinami a institucemi i s přírodou, jejíž je součástí. Pak budeme přemýšlet, jak se postavit jako křesťané k některým velkým problémům současné doby. Nakonec se zeptáme, jak můžeme sdílet svůj pohled i s těmi, kteří nesdílejí naši víru.

Jelikož jde o otázky, které vyžadují alespoň minimální odborný vhled, nabízíme ke každému tématu kromě biblického citátu také úryvek z některého z dokumentů sociální nauky církve a stručný komentář vycházející z odborné literatury. Zároveň máme na paměti, že žijeme v době synodální. Chceme proto položit důraz na vzájemné sdílení. K tomu slouží navržené otázky. Při setkání není nutné odpovídat na všechny, ale spíše vybrat některé, k nimž se rozvine hlubší diskuse. A třeba se i dobereme k nějakému společnému názoru, závěru, rozhodnutí; tomu pak můžeme přizpůsobit i případnou aktivitu a závěrečnou modlitbu.

Jako salesiáni jsme nositeli radostné zvěsti zejména mladým, rodinám a lidem žijícím na okraji společnosti či církve. Věřím, že letošní formační témata posílí naše odhodlání i naši schopnost realizovat toto poslání v současném světě.

P. Michael Martinek, SDB

ve všem jasno, můžeme tedy hledat společně; zároveň můžeme těmto lidem nabídnout svědectví o své víře, a také s nimi můžeme spolupracovat v úsilí o zlepšení života na této zemi.

A určitě žije kolem nás bezpočet těch, kteří se o víru a církev vůbec nezajímají, kteří jsou zaměřeni jen na vlastní materiální komfort, a proto nikdy nepoznali radost ze služby druhým a útěchu z vnitřního pokoje. Ty všechny můžeme oslovit především příkladem svého života: svým smyslem pro pravdu, důrazem na etické hodnoty, společenskou angažovaností.

Otázky k zamyšlení a ke sdílení

- Jak se v průběhu tohoto formačního roku změnilo, kam se posunulo moje pochopení křesťanského poslání?
- Našel jsem nějakou novou oblast, kam můžu zaměřit své aktivity?
- Jak se to promítá do mé modlitby, naslouchání Bohu, duchovního života?

Aktivita

To, co jsem v rámci tohoto formačního roku nově pochopil z oblasti společenské angažovanosti, prodiskutovat s někým dalším, kdo je mimo naše společenství (kamarád, spolufarník, kolega...). Hledat, co nás spojuje a co nás rozděluje. Případně se shodnout na nějaké činnosti, v níž se můžeme navzájem podporovat nebo spolupracovat.

Modlitba

papeže Františka (Evangelii gaudium – závěr)

Panno a Matko Maria, tys pohnuta Duchem přijala Slovo života v hloubi své pokorné víry, zcela oddána Věčnému. Pomáhej nám vyslovovat naše „ano“ v mimořádně naléhavých potřebách, aby jimi zněla Ježíšova dobrá zvěst.

Vypros nám nyní novou horlivost vzkříšených, abychom všem nesli evangelium života, který přemáhá smrt. Dej nám svatou odvalu hledat nové cesty, aby se všem dostalo daru krásy, která nevadne.

Ty, Panno naslouchání a kontemplace, Matko lásky, Nevěsto věčné svatby, přimlouvej se za církev, jejíž jsi nejčistší ikonou, aby se nikdy neuzavřela a nikdy nezastavila ve svém nadšení pro budování Království.

Hvězdo nové evangelizace, pomáhej nám vydávat zářivé svědectví společenství, služby, vroucí a velkodušné víry, spravedlnosti a lásky k chudým, aby radost evangelia dospěla až na kraj světa a žádná periferie nebyla beze světla.

Matko živého evangelia, prameni radosti pro maličké, oroduj za nás.

Amen. Aleluja.

Kapitolu zpracoval Michael Martinek

10. Apoštolát

Lidi ve svém okolí můžeme oslovit smyslem pro pravdu, důrazem na etické hodnoty a společenskou angažovaností.

Biblický text

Až na vás sestoupí Duch svatý, dostanete moc a budete mými svědky v Jeruzalémě, v celém Judsku a Samařsku, ano až na konec země. (Sk 1,8)

Citace z dokumentu

Evangelii gaudium, čl. 14

Církev, jež „vychází“, je společenstvím učedníků misionářů, kteří se chápou iniciativy, zapojují se, provázejí, přinášejí plody a slaví.

Evangelizující společenství zakouší, že Pán udělal první krok, předešel je v lásce (srov. 1 Jan 4,10), a proto se dokáže bez obav chopit iniciativy, vycházet vstříc, vyhledávat vzdálené, vycházet na křižovatky cest a zvát vyloučené. Prožívá neuhasitelnou touhu nabízet milosrdenství, které je plodem vlastní zkušenosti nekonečného Otcova milosrdenství a jeho moci. Dodejme si odvahu k větší iniciativě!

Evangelizující společenství vstupuje svými skutky a projevy do každodenního života druhých, překonává vzdálenosti, ponižuje se až k pokoření, je-li to nutné, a přijímá lidský život, dotýká se trpícího Kristova těla v jeho lidu. Z evangelizátorů je cítit „pach ovčí“ a ony naslouchají jejich hlasu. Evangelizující společenství je tak připraveno „doprovázet“. Doprovází lidstvo na všech jeho cestách, jakkoli jsou obtížné a zdoluhavé. Zná dlouhé čekání a apoštolskou trpělivost.

Evangelizující společenství je vždycky pozorné k plodům, protože Pán chce, aby bylo plodným. Stará se o pšenici a nezneklidňuje se kvůli plevelu. Když rozséváč vidí mezi pšenicí klíčit plevel, nelamentuje ani nepanikaří. Nachází způsob, jak dosáhnout, aby se slovo vtělilo do konkrétní situace a přineslo plody nového života, byť jsou zdánlivě nedokonalé a nezralé.

Evangelizující společenství nakonec vždycky umí „slavit“. Slaví a vychutnává každé malé vítězství, každý pokrok v evangelizaci. Radostná evangelizace se projevuje krásou v liturgii uprostřed každodenního úsilí o to, aby se šířilo dobro. Církev evangelizuje – a evangelizuje i sebe samu – skrze krásu liturgie, která je též oslavou evangelizačního působení a zdrojem nového povzbuzení k sebedarování.

Komentář

To všechno, o čem jsme po celý rok přemýšleli, bychom si neměli nechat jen pro sebe.

Možná kolem nás žijí věřící křesťané, kteří nemají možnost se scházet a diskutovat o své víře; nebo považují své křesťanské zakotvení za čistě osobní věc; nebo vidí některé věci jinak, než jak je vidí církev, a proto zůstávají v pozadí. Těm všem můžeme nabídnout podporu, mluvit s nimi o svém pochopení křesťanského poslání, pozvat je do společenství církve.

Možná se také setkáváme s lidmi, kteří sice nemají víru, ale uvažují o svém životě, hledají hlubší zakotvení a cítí odpovědnost za svět kolem sebe. Ani my nemáme

1. Důstojnost člověka

Každý člověk je nositelem lidské důstojnosti, protože byl stvořen k obrazu Božímu. Tuto důstojnost nemůže ničím ztratit a nikdo mu ji nemůže vzít.

Biblický text

Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil. (Gn 1,27)

Citace z dokumentů

Mater et Magistra, 219

Jednotliví lidé jsou základem, účinnou příčinou a cílem každého společenského zřízení; lidé od přírody obdařeni společenskou povahou a zároveň povolání k vyššímu řádu, který přirozenost přesahuje a pozvedá.

Gaudium et spes

17. Člověk se však může přiklonit k dobru jen svobodně. Tuto svobodu naši současníci vysoce cení a vášnivě o ni usilují, a to je správné. Často se však o ni zasazují špatným způsobem, jako o možnost dělat cokoli, i zlo, jen když to přináší potěšení. **Pravá svoboda však je nevědní znamení Božího obrazu v člověku.** Bůh totiž chtěl člověka ponechat v jeho rozhodování, aby svého Stvořitele sám hledal a přimknutím k němu dospěl k plné a oblažující dokonalosti. Důstojnost člověka tedy vyžaduje, aby jednal podle vědomé a svobodné volby, to znamená hýbán a podněcován z nitra osobním přesvědčením, a ne ze slepého vnitřního popudu nebo pouze z vnějšího donucení. Této důstojnosti člověk dosahuje tím, že se osvobozuje z každého zajetí vášní, směřuje k svému cíli svobodnou volbou dobra a účinně a s vynalézavou přičinlivostí si obstará vhodné prostředky.

25. Lidská osoba je a musí být počátkem, nositelem i cílem všech společenských institucí, neboť má přirozenou potřebu žít společensky. Člověk tedy, jelikož žít ve společnosti není něco, co mu bylo přidáno zvnějšku, roste ve všech svých schopnostech a může uskutečňovat své povolání stykem s ostatními, vzájemnými službami a rozhovorem s bratřími (a sestrami). Ze společenských svazků, které jsou nutné k zdokonalení člověka, některé – jako rodina a stát – odpovídají jeho nejnvtřnější přirozenosti bezprostředněji, jiné pocházejí spíše z jeho svobodného rozhodnutí.

Dignitatis humanae, 9

To, co tento vatikánský sněm prohlašuje o **právu člověka na náboženskou svobodu, má svůj základ v důstojnosti osoby**, jejíž požadavky dala lidskému rozumu úplněji poznat staletá zkušenost. Avšak toto učení o svobodě má své kořeny v Božím zjevení, a proto je mají křesťané tím svědomitěji zachovávat.

Komentář

Vraťme se k biblickému citátu Gn 1,27. **Jsmo stvořeni k Božímu obrazu.** Tudíž vše menší můžeme zapomenout. Je to maximum, co nám Bůh dává: tiskne do nás svůj obraz. Možná už nám to, ke škodě věci, zní jako samozřejmá fráze.

Podívejme se však na text blíže. Zatímco my známe zaužívaný překlad uvedený výše, novější překlady uvádí nepatrně jinou verzi. Překlad do italštiny podle kardinála Karla Maria Martiniho: „E Dio creò l'uomo a sua somiglianza: a somiglianza di Dio lo creò: lo creò maschio, e femmina.“ Český přepis: „Bůh stvořil člověka ke svému obrazu, k obrazu Boha **HO** stvořil: stvořil **HO** jako muže a ženu.“

Důležité je to zájmeno „ho“, nikoliv množné číslo „je“. A také ta dvojtečka. Takto viděný text ukazuje, že obraz Boha se plně projevuje v harmonickém přijetí různosti muže a ženy v jejich plném spojení. Člověk je skutečně člověkem k obrazu Boha teprve (a právě) ve společenství, v naplněném vztahu muže a ženy. Teprve jestliže žijeme darující a přijímající lásku, zobrazujeme Boha ve vztazích.

Zmíněný verš tedy nemluví jen o obrovské důstojnosti člověka (doslova zbožštění člověka – člověka stvořeného k obrazu samotného Boha), ale o důležitosti svatě prožívaných všech vztahů. Manželstvím počínaje a nikde nekonče. Tato důstojnost v sobě zahrnuje naprostou svobodu úplné lásky: lásky Boha k člověku, lásky v Bohu samém (Trojice) a jako úkol důstojné lásky ke každému člověku ve všech společenstvích a formách vztahů.

Texty z dokumentů pak ukazují, že z lidské důstojnosti nutně vyplývá svoboda: tu má člověk odpovědně užívat s ohledem na svědomí a Boží zákon, a zároveň respektovat svobodná rozhodnutí druhých. A platí to nejen pro jednotlivce, ale i pro společenské a politické instituce: jejich „počátkem, nositelem i cílem musí být lidská osoba“.

Otázky k zamyšlení a ke sdílení

- V čem se v životě cítím nesvobodný/nesvobodná, co mě svazuje?
- V čem se v církvi cítím nesvobodný/nesvobodná, co mě svazuje?
- Mám pocit, že církev/stát/zaměstnavatel či jiná instituce omezuje mou lidskou důstojnost? V čem konkrétně?
- Jak omezují svobodu lidí kolem sebe (výchova, nebo manipulace)?
- Jak řeším konflikt svobody člověka s jeho nemorálním nebo nezákonným chováním?
- Řeším dle svých možností situace urážející důstojnost ženy (nemístné „vtipy“, narážky apod.)?
- Kdy naposledy jsem si upřímně popovídal s Romem, bezdomovcem, dělníkem/dělnicí z továrny? Co v tom směru můžu udělat?

Aktivita

Každé ráno (po dobu jednoho týdne) si řeknu nahlas před zrcadlem: „Jsem, Bože, tvůj obraz, tak ať je to vidět.“

Modlitba

Krásný Bože, děkuji ti, že jsi do mě vtiskl svůj vlastní obraz. Pomáhej mi, ať ho otevřeně nesu druhým a spolu s nimi se učím svobodě, která plyne z této mé i jejich důstojnosti. Neboť ty jsi plná láska, svoboda a důstojnost, a k tomu jsi stvořil i mě. Amen.

Kapitolu zpracoval Pepa Hes

útočником byla trvalá, těžká a jistá, obranou nesmí vzniknout škoda a zlo větší než útokem, ke zbrani sáhne oprávněná autorita.

Nejen v České republice někteří politici zasévají strach z migrantů, jejich povinností je však nalézat rovnováhu mezi ochranou práv občanů a účinnou pomocí migrantům v začlenění a přijetí do společnosti, aby se mohli stát darem, obohacením a prvkem růstu společnosti. V minulém století mnoho Čechů hledalo a našlo pomoc a ochranu v emigraci. Strach z migrantů nemůže být důvodem k vytváření uzavřené bubliny, ale jsme vyzýváni papežem Františkem k sociálnímu přátelství, které nikoho nevylučuje, a bratrství, které je otevřené pro všechny.

Otázky k zamyšlení a ke sdílení

- Jak mohu v současné době konkrétně přispívat k řešení globálních problémů?
- Jak můžeme bojovat proti dezinformacím?
- Zajímám se a pomáhám salesiánským misiím ve světě (SADBA, Cagliari, Bulharsko)?
- Snažím se spory řešit dialogem nebo je spíše zametám pod koberec?

Aktivita

Přemýšlení o spravedlivé válce s biskupem Tomášem Holubem na přednášce [Válka a svědomí](#) (youtube KTF UK) nebo v rozhovoru [Spravedlivá válka a etika válečného konfliktu](#) (Český rozhlas Vltava).

Komentář Josefa Prokeše k [7. kapitole Fratelli tutti](#) (youtube Poutní místo Lomec).

Modlitba

Dobrý Bože, my lidé jsme pustili do světa zlo, od kterého nejsme schopni se sami osvobodit. Děkujeme, že jsi přišel, vykoupil jsi nás a zůstáváš s námi. Pomáhej nám přemáhat zlo ve svém srdci, otevírat se Tobě – Lásce a být kvasem v našem propojeném světě. Ať jsme schopni opouštět svoje předsudky k lidem, kteří jsou nějak jiní než my. Ať rozšiřujeme svoje srdce velkorysostí a učíme se otevřenému dialogu se všemi. Prosíme také za naše politiky a státníky, aby se nechali inspirovat Tvým Duchem, aby mohl být budován spravedlivý mír a smír na státní a mezinárodní úrovni. Neboť bez Tebe, Pane, nemůžeme nic, ale vše můžeme v Tobě. Amen.

Kapitolu zpracovala Lída Palečková

9. Globální solidarita a mír

K míru vede mezinárodní spolupráce na právní, politické a ekonomické rovině, která začíná u osobního nasazení každého člověka.

Biblický text

Lk 16, 19 – 31 (boháč a Lazar – lhostejnost)

Citace z dokumentu

Fratelli tutti

36. (...) Nesmíme přehlížet, že posedlost konzumním životním stylem, jež si mohou dovolit jen málokterí, může vyvolávat jenom násilí a vzájemné ničení. Smýšlení „zachraň se, kdo můžeš“ rychle zdegeneruje do „všichni proti všem“, což bude horší než jakákoli pandemie.

40. Migrace budou v budoucnosti našeho světa rozhodujícím činitelem. (...) Evropa má prostředky k tomu, aby našla správnou vyváženost mezi dvojí morální odpovědností – na jedné straně chránit práva svých občanů a na straně druhé zaručit pomoc migrantům a přijetí migrantů.

241. (...) Ti, kdo trpí nespravedlností, musejí usilovně bránit svá práva i své rodiny, protože si musejí zachovat důstojnost, kterou dostali jako dar milujícího Boha. Jestliže mně nebo někomu z mých drahých způsobil škodu zločinec, nemůže mi nic bránit v tom, abych se domáhal spravedlnosti a zajistil, aby ten člověk mně nebo druhým nezpůsobil tu škodu znovu. To je moje právo. Opuštění to nezapovídá, ale naopak přímo vyžaduje.

244. Pokud se spory neřeší, ale zakrývají se nebo se pohřbí v minulosti, může se takové mlčení stát spoluvinou na těžkých zločinech a hříších. Opravdové smíření od sporů neutíká, ale dosahuje se ho ve sporu tím, že se řeší skrze dialog a skrze otevřené, čestné a trpělivé jednání.

Katechismus katolické církve 2308 a 2309

Komentář

Náš svět je nyní propojen díky globalizaci a potřebuje dosáhnout toho, aby celosvětové uspořádání na právní, politické a ekonomické rovině podporovalo mezinárodní spolupráci k solidárnímu rozvoji všech národů. Díky této místní a globální solidaritě, pěstováním vztahů založených na lásce, která usiluje o dobro druhých lidí i národů, se upevňuje mírové soužití a brání válce. Podobenstvím o boháči a Lazarovi nás Ježíš nabádá k solidaritě a varuje před lhostejností, nevíšmavostí a starostí pouze o sebe, které hloubí nepřekonatelné příkopy mezi námi i mezi národy.

Válka není řešením konfliktů mezi státy, ty mohou být řešeny čestným a trpělivým jednáním. Existuje však právo a povinnost spravedlivé obrany, ačkoliv neexistuje příslušná mezinárodní autorita, vybavená dostatečnými mocenskými prostředky na obranu. Koncept oprávněné obrany vojenskou mocí je založen na přísných podmínkách mravní oprávněnosti: spravedlivý důvod, všechny jiné prostředky se ukázaly jako neúčinné, odůvodněné vyhlídky na úspěch, aby škoda způsobená

2. Vztahovost

Ježíš nás žádá, abychom nerozhodovali o tom, kdo je dostatečně blízký, ale abychom se my sami stávali blízkými, bližními pro ty, které potkáme na své cestě.

Biblický text

Lk 10, 25-37

Citace z dokumentu

Pozvání na cestu, str. 8, 12

Být osobou podle obrazu a podoby Boha znamená existovat ve vztahu k jinému „Já“, neboť Bůh sám jakožto jediný a trojí je společenstvím Otce, Syna a Ducha svatého. Každá osoba se uskutečňuje tím, že vytváří mnoho vztahů lásky, spravedlnosti a solidarity s ostatními osobami, když rozvíjí svou mnohotvárnou aktivitu ve světě.

(...) Láska je nejvyšším a univerzálním kritériem celé sociální etiky. Láska předpokládá spravedlnost a zároveň ji překračuje. Žádné zákonodárství, žádný systém pravidel nebo dohod nedokáže přimět lidi a národy k tomu, aby žili v jednotě, bratrství a míru. To dokáže jedině láska.

Fratelli tutti, čl. 78

Buďme milosrdnými Samaritány, kteří nesou bolest zranění druhých lidí, místo abychom vyvolávali ještě větší nenávisť a zášť. Můžeme začít zdola a od jednoho případu k druhému jednat na co nejkonkrétnější a místní úrovni a potom dál k nejširším obzorům naší vlasti a celého světa s tou samou péčí a starostlivostí, jakou prokázal Samaritán každé ráno zbitého muže. Nedělejme to ale sami, jako jednotlivci. Samaritán objevil hostinského, který se mohl o toho muže postarat. Také my jsme voláni spojit se jako rodina, která je silnější než souhrn jednotlivých malých členů. Vždyť celek je víc než část a je také víc než pouhý součet jeho částí.

Komentář

Podívejme na známý příběh o milosrdném Samaritánovi (Lk 10, 25-37). Vypráví o člověku, který byl přepaden lupiči a ležel zraněný u cesty. Přešli kolem něj kněz a levita, kterým nestál ani za pohled. Pak se u něj jeden člověk zastavil, shodou okolností to byl Samaritán, tedy cizinec, příslušník opovrhovaného národa. Postaral se o něj, a to včetně hmotného zajištění na několik dní dopředu. Především mu ale dal svůj čas a pozornost, tedy něco, co si v dnešní uspěchané době často tolik hájíme a pečlivě si vybíráme, komu je darujeme. Milosrdný Samaritán ukázal, že „*existence každého jednotlivce je hluboce provázána s existencí druhých: život není jenom čas, který ubíhá; život je čas pro setkávání*“ (papež František). On se s tím zraněným skutečně SETKAL.

Určitě stojí za povšimnutí, že ti, kdo přecházejí s odvráceným zrakem kolem zraněného, jsou kněz a levita. Tedy zbožní lidé, kteří se dokonce věnují bohoslužbě.

To znamená, že víra v Boha ani pravidelná účast na bohoslužbách samy o sobě nezaručují, že žijeme správně a v souladu s Ježíšovým učením o lásce k bližnímu. V tomto příběhu není podstatné, kdo je Žid a kdo Samaritán, kdo je obchodník a kdo kněz. To zásadní je, kdo se postará o zraněného a kdo ho nechce vidět. Kdo konkrétně pomůže a kdo se nenápadně vytratí.

Každý z nás je zakotven v mnoha sociálních skupinách (rodina, zaměstnání, obec, církev, stát...). Jsme zodpovědní v křesťanském smyslu, abychom ve všech těchto strukturách byli zcela vědomě, abychom v nich vytvářeli vztahy a ve spolupráci s dalšími usilovali o „bratrství otevřené pro všechny“. Nelze se zaměřit pouze na jednu oblast svých vztahů (např. rodina, přátelé) a ostatní ignorovat. Každý den se musíme rozhodovat, zda budeme milosrdným Samaritánem, lupičem nebo tím, kdo v bezpečné vzdálenosti lhostejně projde kolem zraněného. A nezapomeňme také, že někdy tím zraněným, ležícím u cesty, můžeme být my sami.

Otázky k zamyšlení a ke sdílení

- Koho ve své blízkosti – rodině, farnosti, společenství, zaměstnání, obci apod. vnímáme jako „zraněného, ležícího na kraji cesty“ a jak mu (jim) lze pomoci?
- Kdo v mém životě je hoden mé pozornosti? Kdo mi stojí za to, abych se „dotkl jeho ran a léčil je“ a třeba za ně i zaplatil?
- Stává se mi někdy, že projdu bez povšimnutí kolem někoho, kdo potřebuje pomoci (i bez úmyslu ublížit – ze strachu, nepozornosti, nedostatku času, lhostejnosti...)?

Aktivita

Vytvořím si seznam společenských celků, jejichž jsem součástí. U každého vyznačím, co od něj přijímám a co mu dávám. Popřemýšlím, zda je to vzájemně vyvážené, případně co bych na tom mohl(a) nebo měl(a) změnit.

Modlitba

Pane, náš Bože, trojiční Lásko, učiň, ať v nás z hlubokého společenství tvého božského života proudí bratrská láska. Dej nám lásku zářící v Ježíšových činech, v jeho nazařetické rodině a ve společenství prvních křesťanů. Dej, ať my, křesťané, žijeme evangelium, ať objevujeme Krista v každém člověku, ať ho poznáváme ukřižovaného v úzkostech opuštěných a zapomenutých tohoto světa a vzkříšeného v každém bratru a sestře, kteří se pouštějí do nového začátku. Přijď, Duchu svatý, ukaž nám svou krásu, zrcadlíci se ve všech lidech na zemi, abychom znovu objevili, že všichni jsou důležití, že všichni jsou potřební, že jsou rozličnými tvářemi jednoho lidstva, které Bůh miluje. Amen.

(ekumenická modlitba křesťanů)

Kapitolu zpracovala Dagmara Beránková

třeba odmítnout. Země tu byla před námi a zcela náleží Bohu. Člověk nemá nárok na absolutní vlastnictví. Naopak, odpovědnost vůči zemi znamená, že bude respektovat zákony přírody. Ostatní živé bytosti mají před Bohem svou vlastní hodnotu. „Chváli ho a velebí ho už jen tím, že existují“, neboť Pán se těší ze svého díla (srov. Žl 104,31).

Již ve starobylých příbězích o Kainu a Ábelovi, a také Noemovi, které oplývají hlubokou symbolikou, bylo obsaženo přesvědčení, které vnímáme dnes, že totiž všechno je ve vzájemném vztahu a že autentická péče o náš vlastní život a naše vztahy k přírodě jsou neoddělitelné od bratrství, spravedlnosti a věrnosti ve vztahu k druhým. Zanedbání závazku pěstovat a udržovat správný vztah k bližnímu, o něhož jsem povinen pečovat a kterého mám chránit, ničí můj vnitřní vztah ke mně samému, k druhým, k Bohu i k zemi.

Vyzývá-li nás papež František k péči o společný domov, chce od nás, abychom vnímali každého živého tvora a přírodu jako jednotný celek, v němž se nám každodenně zjevuje a jež je místem jeho přítomnosti. Naše péče o životní prostředí, která je bezprostředně spojená s láskou k lidem, nám dává zakusit radostný život v Boží lásce a naději.

Otázky k zamyšlení a sdílení

- Jakou mám zkušenost s konkrétní snahou o změnu života v oblasti péče a ochrany životního prostředí (život bez obalu či bez odpadu, šetření vodou nebo jídlem, pomalá móda)?
- Vidím-li, jak nešetně se k přírodě chová velká část lidí, snižuje to moji chuť se k přírodě chovat šetrně nebo mě to spíše povzbudí k nějaké činnosti více o přírodu pečovat?
- Uvědomuji si, že příroda je stálým zdrojem úžasu a úcty a je také neustálým zjevením božského?
- Je dobré vážit si moderních technologií a používat je, ale dokážu ještě žít i bez nich? Být offline, ztišit se a s pokorou naslouchat Bohu?

Aktivita

Zkuste jako společenství vymyslet jednu ekologickou výzvu (omezíme plýtvání jídlem na setkání našeho společenství, v rodině vyhodnotíme týdenní množství odpadu a jeho složení, nahradíme jízdu autem ekologičtějšími prostředky...)

Modlitba

Všemohoucí Bože, přítomný v celém vesmíru i v tom nejmenším ze svých tvorů, ty zahrnuješ svojí něhou všechno, co existuje. Vlej nám sílu své lásky, abychom pečovali o život a krásu. Zaplav nás pokojem, abychom žili jako bratři a sestry a nikomu neškodili. Bože chudých, pomáhej nám vysvobozovat opuštěné a zapomenuté této země, kteří mají v tvých očích tak velkou hodnotu. Uzdrav náš život, abychom chránili svět a nedrancovali ho, abychom rozsévali krásu, a ne znečištění a zkázu. Dotkni se srdcí těch, kdo hledají pouze výhody na úkor chudých země. Nauč nás objevovat hodnotu každé věci, s úžasem kontemplovat a uznávat, že jsme na své cestě k tvému nekonečnému světlu hluboce sjednoceni se všemi tvory. Děkujeme ti, že jsi s námi po všechny dny. Prosíme tě, posiluj nás v našem úsilí o spravedlnost, lásku a mír. (Laudato si': Modlitba za naši Zemi)

Kapitolu zpracoval Jannis Apatsidis

8. Ekologie

Ochrana přírody není volnočasovou aktivitou nadšenců, ale je povinnou výbavou věřícího člověka.

Biblický text

Bůh jim požehnal a řekl jim: „Buďte plodní, rozmnožujte se, naplňte zemi a podrobte si ji; vládněte mořským rybám, nebeským ptákům a všem živým tvorům, kteří se pohybují po zemi.“ Bůh řekl: „Dávám vám všechny byliny nesoucí semena na veškerém povrchu země a všechny stromy, jež mají plody nesoucí semena; to bude vaše potrava.“ (Gn 1,28-29)

Citace z dokumentu

Laudato si'

Vyprávění o stvoření v knize Genesis podávají symbolickým a narativním jazykem hluboké učení o lidské existenci a její dějinné realitě. Z těchto příběhů plyne, že lidská existence se zakládá na třech úzce souvisejících základních vztazích: vztahu k Bohu, vztahu k bližnímu a vztahu k zemi. Podle Bible byly tyto tři vitální vztahy narušeny nejenom zvnějšku, ale také v našem nitru. Tímto narušením je hřích. Harmonie mezi Stvořitelem, lidstvem a celým stvořením byla zničena, protože jsme chtěli zaujmout Boží místo a odmítli jsme uznat, že jsme omezená stvoření. To pokřivilo také povahu příkazu podmanit si zemi (srov. Gn 1,28), obdělávat ji a pečovat o ni (srov. Gn 2,15). Výsledkem bylo, že z původně harmonického vztahu člověka k přírodě se stal konflikt (srov. Gn 3,17-19). Proto je důležité, že harmonie, kterou svatý František z Assisi prožíval se všemi tvory, se interpretuje jako uzdravení onoho narušení.

Je důležité číst biblické texty v jejich kontextu a se správnou hermeneutikou a pamatovat, že nás vybízí „obdělávat a chránit“ zahradu světa (srov. Gn 2,15). „Obdělávat“ znamená orat či pracovat na půdě, „chránit“ znamená ochraňovat, opatrovat, hájit, zachovávat, bdít. Předpokládá to vztah odpovědné vzájemnosti mezi člověkem a přírodou. Každé společenství může brát z dober země to, co potřebuje k vlastnímu přežití, ale má také povinnost chránit ji a zaručovat kontinuitu její plodnosti pro budoucí generace.

Zatímco můžeme věci odpovědně užívat, jsme povoláni uznat, že ostatní živé bytosti mají před Bohem svou vlastní hodnotu. „Chválí ho a velebí ho už jen tím, že existují“, neboť Pán se těší ze svého díla (srov. Žl 104,31). Právě pro svoji jedinečnou důstojnost a proto, že je obdařena inteligencí, je lidská bytost povolána respektovat stvoření s jeho vnitřními zákony, poněvadž „Pán moudře založil zemi“ (Př 3,19).

Komentář

V úvodním biblickém textu sice Bůh předává muži a ženě vládu nad živými tvory a rostlinami, ale je třeba si také připomenout poslední verš první kapitoly: „Bůh viděl vše, co učinil, a bylo to velmi dobré.“ (Gn 1,31) A to, co je dobré v očích Boha, je zcela jistě dobré i pro nás. I když si to někdy nemusíme plně uvědomovat.

Z různých stran se ozývají hlasy, které tvrdí, že příběh z knihy Genesis, v němž se hovoří o podmanění země (srov. Gn 1,28), údajně podporuje neurvalé vykořisťování přírody, protože představuje lidskou bytost jakožto vládce a ničitele. Tento názor je však

3. Křesťan jako součást církve

Všichni jsme zodpovědní za církev. Angažovanost laiků pomáhá omezovat klerikalismus.

Biblický text

Farizeus se postavil a takto se sám u sebe modlil: „Bože, děkuji ti, že nejsem jako ostatní lidé, vyděrači, nepoctivci, cizoložníci, nebo i jako tento celník.“ (Lk 18,11)

Citace z dokumentů

Evangelii gaudium

46. Církev, která „vychází“, je církví otevřených dveří. Vycházet ven k druhým a vydávat se na periferie lidstva neznamená bezhlavě a beze smyslu běžet do světa. Častokrát je lepší zpomalit krok, odložit neklid, pohlédnout druhým do očí a naslouchat jim, anebo odložit naléhavé povinnosti a doprovodit toho, kdo zůstal na kraji cesty. Někdy je jako otec marnotratného syna, který nechává otevřené dveře, aby syn mohl bez obtíží vstoupit, až se vrátí.

102. Laici jsou prostě nezměrnou většinou Božího lidu. Slouží jim menšina vysvěcených služebníků. Vědomí identity a poslání laika v církvi vzrostlo. Máme četné laiky, byť to stále nestačí, kteří mají hluboký smysl pro společenství a obrovskou věrnost závazku k činnosti, katechezi a slavení víry. Nicméně toto vědomí odpovědnosti laiků, jež se rodí z křtu a biřmování, se neprojevuje všude stejně. V některých případech proto, že se laici nepřipravovali na přijetí zodpovědných úkolů, v jiných proto, že ve svých místních církvích nenašli prostor, aby se mohli vyjádřit a jednat, z důvodů nadměrného klerikalismu, který je drží stranou od rozhodování. Ačkoli konstatujeme rostoucí účast mnohých na laických službách, tato angažovanost se neprojevuje pronikáním křesťanských hodnot do společenské, politické a ekonomické sféry. Omezuje se často na vnitrocírkevní úkoly bez skutečné angažovanosti v uplatňování evangelia, které má přetvářet společnost.

Komentář

Má-li křesťan (tedy já) být součástí církve, nutně se po právu ptám, co to je (či má být) ta „církev“. Zde si pomůžeme několika myšlenkami papeže Františka: „Vidím církev jako polní nemocnici po bitvě. Je zbytečné ptát se zraněného, zda má zvýšenou hladinu cholesterolu či cukru! Je třeba léčit jeho rány. Potom můžeme mluvit o všem ostatním. Hojit zranění, hojit rány... A je třeba začít zezdola,“ řekl papež po roce v úřadu (2014). Že má být pastýř cítit po ovcích zmiňuje František i v *Evangelii gaudium* (24).

„Dávám přednost církvi s modřinami, škrábanci a špínou z ulic, před tou neduživou, která se uzavírá světu a lpí na svém bezpečí.“ (*Evangelii gaudium*).

Od papeže Františka také často v souvislosti s církví zaznívá slovo „klerikalismus“. Všichni zřejmě cítíme, že k tomu, abychom se v církvi lépe cítili, bychom se ho rádi zbavili. Ovšem uvědomme si, že existuje klerikalismus shora a klerikalismus zdola.

My sice klerikální chování kněží a biskupů s oblibou posuzujeme a odsuzujeme, ale na druhou stranu je přímo či nepřímo podporujeme a vyžadujeme. Až co řekne pan

farář... Neužíváme se funkcí a činností nám dostupných a pro život místní církve potřebných. Důvodem může být falešná skromnost (na to já nemám, nejsem hoděn). Častěji pak ale naše lenost vůbec nad věcmi přemýšlet, či rozmrzelost typu „já to jednou zkusil, a nevyšlo to.“

Vybral jsem záměrně text z Lukášova evangelia o farizeovi a hříšníkovi. On totiž jde čist oběma směry:

- a. *Pane, děkuji ti, že nejsem jako většina z těch laiků: hříšníci, nesezdání, rozvedení, LGBT (nebo jak se to všechno dneska jmenuje), jako tento zkažený svět. Žiju v celibátu, sloužím denně mši, postím se dvakrát týdně, modlím se různě...*
- b. *Pane, děkuji ti, že nejsem jako tento povýšený farář, který si o sobě myslí, že je snad pánbůh, stará se jenom o peníze, pořád nám něco vyčítá, nerozumí dnešní době a lidem...*

Klerikalismu se zbavíme důslednou aplikací (a vyžadováním a naplňováním) principu subsidiarity. Vše, co může, dělá níže postavený, a ten „vyšší“ mu v tom dává plnou důvěru a podporu. Právě v sociální oblasti a charitativní práci máme dostatek možností k realizaci. Na to není kněžské svěcení potřeba. A život církve a v církvi zdaleka není jen nedělní kostel. Možná farářův „klerikalismus“ – snaha všechno sám organizovat a řídit – pramení z toho, že se nikdo jiný do toho nehrne. Musíme kreativně přicházet s nápady, být trpěliví s jejich moudrým prosazováním a hlavně pak vytrvalí v jejich zodpovědné realizaci.

Otázky k zamyšlení a ke sdílení

- Co mi dal/dává synodální proces?
- Dávám svému faráři zpětnou vazbu (odvážně a s láskou)?
- Kdy jsem naposledy navrhl v církvi nějakou aktivitu, které bych se ujal, vzal si ji na starost?
- Co můžu udělat pro svou farnost, aby byla více „domovem“?
- Mám upřímně rád svou farnost, svého faráře, svého biskupa?

Aktivita

Pochválím v neděli po mši svého faráře – za něco, však se vždy něco najde! Nebo s ním zkusím diskutovat o tom, co říkal v kázání. Pokud se mi nelíbilo, nebo s ním v něčem nesouhlasím, dám mu to najevo takovým způsobem, abych ho neurazil.

Modlitba

Laskavý Bože, ty jsi nám dal Matku Církev, abychom zakoušeli společný domov. Odpusť nám, že se často vymezujeme proti druhým, místo abychom přikládali do krbu, zdobili domov květinami a otevírali okna. Nauč nás druhé milovat s jejich nedokonalostmi, neboť ani oni to s námi nemají lehké. Amen.

Kapitolu zpracoval Pepa Hes

Opakem chudoby není bohatství, ale pokora, naše vlastní chudoba před Bohem. Pokora je uznáním sebe sama jako chudého, na stejné úrovni, jako je chudý, jemuž máme pomoci. Uznáváme, že jsme v očích Páně chudí, a to nikoli z falešné skromnosti, ale jako fakt. **A tak Boží milosrdenství nad sebou pocítíme jedině tehdy, budeme-li mít milosrdnou lásku k nejhudšímu. Odtud ono teplo a pokojná radost, které pocítíme. Je to Bůh, který přechází kolem. Pokora znamená přijmout, že jsme pro někoho chudí. I my musíme přijmout, že je třeba prosit i dostávat. Kdo nedokáže pokorně přijímat, nedokáže pokorně dávat.**

Otázky k zamyšlení a ke sdílení

- S jakými podobami chudoby se ve svém okolí setkávám – materiální, vztahová, morální, spirituální a další?
- Jsem si vědom/a svých hřiven? Jak je využívám pro dobro druhých?
- Jak zacházím se svým majetkem? Vlastním něco, na čem lpím, od čeho se nedokážu oprostit? Dokážu se s potřebným rozdělit i o to, co je mi drahé nebo co mě samotného nějak omezí?
- Jsem si vědom/a své chudoby před Bohem? Dokážu o pomoc druhé prosit a přijmout ji?

Aktivita

Udělám si přehled majetku, který vlastním a nevyžívám. Možná by mohl posloužit někomu potřebnému

Modlitba

Dobrý Bože, každého z nás jsi stvořil ke své podobě a přitom každého jako originál. Každému z nás jsi svěřil nějaké hřivny, každému z nás jsi dal schopnost milovat k tvému obrazu a podobě. Uč nás využívat všech tvých darů pro dobro druhých, zejména těch nejslabších a nejpotřebnějších. Amen

Kapitolu zpracovala
Dagmara Beránková
s využitím textů
kurzu Zacheus

7. Chudoba

Opakem bohatství není chudoba, ale pokora.

Biblický text

*Potřebný ze země nevyumizí. Proto ti prikazuji: Ve své zemi ochotně otevřij ruku svému utištěnému a potřebnému bratru. (Dt 15,11)
(Iz 61,1), (Mt 25, 34-36)*

Citace z dokumentu

Kompendium sociální nauky církve, čl. 171

„Bůh určil zemi a všechno, co je na ní, k užívání všem lidem a národům, takže stvořených statků se má dostat všem spravedlivou měrou; to žádá spravedlnost provázená láskou“ (GS 69). Tato zásada se zakládá na skutečnosti, že původním zdrojem všech statků je čin samotného Boha, který stvořil svět a člověka a dal člověku zemi, aby si ji podmanil svou prací a užíval jejích plodů (srov. Gn 1,28-29). Bůh daroval zemi celému lidskému pokolení, aby dávala obživu všem jeho členům, aniž by byl někdo vylučován nebo zvýhodňován.

Fratelli tutti, čl. 123

Podnikatelské schopnosti, které jsou Božím darem, mají vždycky jasně směřovat k rozvoji druhých a k vykořenění bída, zejména utvářením rozmanitých pracovních příležitostí. Spolu s právem na soukromé vlastnictví tu ale vždy existuje prvořadé a přednostní právo, podle kterého je každé soukromé vlastnictví podřízeno univerzálnímu určení pozemských statků, a tedy právu všech na jejich používání.

Komentář

Slovo chudý má v Bibli různé významy. Nejde jen o ty, kdo nemají základní prostředky k přežití, ale také o všechny, kdo jsou nemocní, nesvobodní, věznění, zapomenutí, utiskovaní, tedy jakýmkoli způsobem závislí na pomoci druhých.

Bůh daroval lidem zemi, aby ji obdělávali a užívali jejích plodů. Vytváření bohatství není samo o sobě překážkou v tom, abychom viděli potřebné kolem sebe. Křesťan, který spravuje majetek tak, aby sloužil obecnému dobru, je oním hospodářem, který umí správně nakládat se svěřenými hřivnami. Otázkou, kterou je třeba si položit, není vytváření bohatství, nýbrž jeho používání. Církev a křesťané nejsou obhájci chudoby, naopak – Bůh si hmotnou chudobu nepřeje. **Ale bohatství musí být rozděleno tak, aby každý mohl žít svobodně a tím se plně podílet na díle stvoření. Když Pán přivedl svůj lid do země Kanaánu, každému dal hojnost (Ex 3,8).** Naše vlastnictví nás činí správci, a tedy zodpovědnými za ty, kteří jsou na nás závislí. Jsme zcela zodpovědní za to, zda při nakládání se svým majetkem chudého vidíme či nevidíme, zda jej upřednostňujeme či ne. My sami musíme ve svém prostředí, ve kterém žijeme, rozlišovat, kdo je chudý a tedy závislý, v očekávání jakékoli změny podmínek, které by mu umožnily snazší a plnější rozvoj. Prostředkem k tomu je milosrdná pozornost, která nás uschopňuje obrátit se k tomu, kdo se v dané skupině (práce, rodina, organizace společnost obecně) zdá být nejzranitelnějším.

4. Církev a svět

Víra má být propojená s každodenním životem v tomto světě.

Biblický text

*Nepřišel jsem, abych svět soudil, ale abych ho spasil. (Jan 12,47)
Bůh... si to napřed sám u sebe ustanovil, až se naplní čas pro dílo spásy, že sjednotí v Kristu vše, co je na nebi i na zemi. (Ef 1,10)*

Citace z dokumentů

Gaudium et spes

Poslání církve:

Církev není vedena žádným pozemským zájmem, ale snaží se jen o jedno: pod vedením Ducha utěšitele pokračuje v díle Krista, jenž přišel na svět, aby vydal svědectví pravdě, aby spasil, ne soudil, aby sloužil, ne aby si nechal sloužit.

Aby církev splnila tento úkol, musí neustále zkoumat znamení doby a vykládat je ve světle evangelia, aby mohla způsobem každé generaci přiměřeným odpovídat na věčné otázky, které si lidé kladou: jaký je smysl přítomného a budoucího života a jaký je jejich vzájemný vztah. Je tedy třeba poznávat a chápat svět, v němž žijeme, jeho očekávání, touhy a často i dramatičnost.

Církev jde spolu s celým lidstvem, sdílí s ním týž pozemský osud a je jakoby kvas a duše lidské společnosti, kterou má v Kristu obnovit a přetvořit v Boží rodinu.

Plnění povinností:

Světské povinnosti a činnosti jsou vlastní, i když ne výlučná záležitost laiků. Rozpor, který je u mnoha lidí mezi vírou, ke které se hlásí, a denním životem, je třeba počítat mezi nejzávažnější omyly naší doby. Když křesťan zanedbává časné povinnosti, zanedbává tím své povinnosti vůči bližnímu, ba vůči samému Bohu.

Dialog:

Svým posláním osvěcovat celý svět poselstvím evangelia a sjednocovat všechny lidi jakékoli národnosti, rasy nebo kultury v jednom Duchu se církev stává znamením bratrství, které umožňuje a posiluje upřímný dialog.

Pokud jde o nás, touha po takovém rozhovoru, jenž by byl veden jen láskou k pravdě a samozřejmě prováděn s náležitou rozvážlivostí, nikoho nevylučuje, ani ty, kdo pěstují vysoké hodnoty lidského ducha, ale dosud neuznávají jejich původce, ani ty, kteří se k církvi staví nepřátelsky a různými způsoby ji pronásledují. Jelikož Bůh Otec je počátek i cíl všeho, všichni jsme povoláni, abychom byli bratři.

Sv. František Saleský, Filotea

K nejhorším duševním rozpoložením, jež může člověk mít, patří posměvačnost. Nic tak neodporuje křesťanské lásce a ještě více zbožnosti jako pohrdání bližním a jeho znevažování.

Komentář

V dokumentu *Gaudium et spes* je jasně řečeno, jaké je poslání církve. K tomu bychom měli být natolik otevření, abychom poznávali svět a „znamení doby,“ abychom slyšeli nejen hlasy uvnitř církve, ale i hlasy zvenku. Je však třeba se především otevřít hlasu

Božimu, který neuslyšíme jinde, než v neustálém spojení s ním. Poté se snad nebudeme uzavírat do své katolické ani spolupracovnické bubliny a nebudeme mít obavy vyjít ven, protože On půjde s námi.

Vztah církve ke světu má být solidární, plný porozumění, odpovědný – ne antagonistický, ale také ne se světem splývající. Jen s Bohem, který jde s námi, je možné rozumět světu a chápat lidi vně i uvnitř církve a zároveň si uchovat pevnost v postojích, aniž bychom druhými pohrdali nebo je odsuzovali.

Přistupujme tedy ke každému – i tomu nejmenšímu a druhými opovrhovanému – s úctou a láskou, jak o to budeme prosit v modlitbě Matky Terezy. Ježíš nikoho nevyklučuje, každého zve s láskou k sobě; kdo jsme tedy my, abychom jednali jinak? A tak, „až se naplní čas pro dílo spásy,“ tváří v tvář Lásce uvidíme „vše, co je na nebi i na zemi, sjednocené v Kristu.“ (Ef 1,10).

Otázky k zamyšlení a ke sdílení

- Kde konkrétně vidíme příklad dobrého propojení církve se světem?
- „V nutných věcech jednota, v nejistých svoboda, ve všem láska“ – to jsou slova encykliky. Jak jako spolupracovníci žijeme a ukazujeme navenek tento postoj?
- Odevzdávám každé ráno vše, co mě čeká, Božimu vedení a večer vše, co mě potkalo, jeho lásce? Mohu to právě teď udělat alespoň pro dnešek.
- Sleduji dění ve světě, v církvi i v bezprostředním okolí očima evangelia, abych viděl „znamení doby“? Nad jednou dnešní událostí se teď mohu zamyslet.
- Kde jsem na pomyslné škále mezi uzavíráním se příliš vůči „světu“ a splýváním se světem (nebo k pohodlnému přizpůsobení se „světu“)? Hned zítra se mohu vzdát něčeho zbytečného (nebo špatného), příliš „světského“, co mě láká.
- Jak lidé „vně církve“ mohou vnímat můj postoj k povinnostem? Jak poctivě je plním?
- Nezlehčuji nebo neomlouvám před sebou i druhými svou liknavost nebo lenost? Zítra mohu jednu věc z toho, co se mi dnes nepovedlo, vykonat.

Aktivita

Jsme-li ještě hraví, můžeme si zahrát hru: budeme si navzájem vypravovat o lidech (měli by to být lidé buď osobně známí v našem společenství, nebo známé osobnosti), kteří nás inspirují v realizaci propojení církve a světa. Jeden člověk vypráví, ostatní hádají jméno. Nechcete-li si hrát, může to být prostě „kolečko“, kde uvedeme při vyprávění i jméno.

Otázky k zamyšlení a ke sdílení

- Kdo je pro mě autoritou, jak se to projevuje?
- Pro koho jsem autoritou já?
- Co pro mě znamená poslušnost? Za jakých podmínek jsem ochotný někoho poslouchat a plnit nařízení, která jsou pro mě třeba nepohodlná?
- Jak zacházím se svou mocí (např. vůči dětem, podřízeným, ...), je pro mě těžké ji používat a zároveň nezneužívat?

Modlitba

Pane Ježíši, víme, že jsi byl poslušný až k smrti, i když Ti Otec dal do rukou veškerou moc na nebi i na zemi. Dej nám, prosíme, moudrost a pokoru, když respektujeme nebo uplatňujeme autoritu, ať přitom neztrácíme ze zřetele důstojnost a svobodu každého člověka a ať naše moc i naše poslušnost slouží k dobru všech lidí, které jsi vykoupil svou poslušnou smrtí a daroval jsi jim věčný život svým mocným vzkříšením. Neboť Ty žiješ a kraluješ na věky věků. Amen.

Kapitolu zpracovala Anežka Hesová

6. Autorita

Respektovat něčí autoritu nebo uplatňovat svoji autoritu má smysl, pokud vychází z lásky.

Biblický text

I žasli nad jeho učením, neboť je učil jako ten, kdo má moc, a ne jako zákoníci.
(Mk 2, 22)

Citace z dokumentu

Katechismus katolické církve, paragraf 1898

Každá lidská společnost potřebuje nějakou autoritu, která ji řídí. Tato autorita má svůj základ v lidské přirozenosti. Je nezbytná k jednotě občanské společnosti. Jejím úkolem je všemožně zabezpečovat obecné blaho společnosti.

Katechismus katolické církve, paragraf 1903

Autorita je vykonávána právoplatně jen tehdy, jestliže usiluje o obecné dobro dané skupiny a jestliže používá k dosažení tohoto dobra mravně dovolených prostředků. Stane-li se, že vládcové vydají nespravedlivé zákony nebo učiní opatření protivící se mravnímu řádu, nejsou taková nařízení pro svědomí závazná. V takovém případě autorita přestává být sama sebou a zvrhává se ve zvlů.

Komentář

Jak do mozaiky sociální nauky církve zapadají úvahy o autoritě? Proč je důležité o ní mluvit?

Když jsme byli malí, byli jsme pravděpodobně vedeni k tomu, abychom byli "poslušní". Kdo poslouchal rodiče nebo učitele, dostal pochvalu. Smysl některých příkazů či zákazů jsme občas nechápali, někdy k vynucení poslušnosti stačilo "protože jsem to řekl" nebo hrozba případného trestu. Jindy jsme snad autoritu rodičů uznávali díky vědomí, že nás mají rádi. Jejich láska ospravedlňovala převahu, kterou nad námi měli. Také s autoritou zákona, policie nebo třeba nadřízených v práci jsme se museli nějak vypořádat a obhájit si svou poslušnost vůči nim. Nebo samozřejmě neobhájit. Obdiv, který dnes chováme k disidentům minulého režimu, například ukazuje, že poctivé svědomí může člověka vést i k neposlušnosti. Když přemýšlíme nad otázkou svého vztahu k autoritám, je to jako bychom balancovali na hraně mezi dvěma propastmi: na jedné straně slepou podřízeností a na druhé straně anarchií – touhou vymanit se z vlivu jakékoli autority.

Můžeme se ale také podívat na autoritu z pohledu toho, kdo ji uplatňuje. Každý z nás je ve své lidské a křesťanské podstatě autoritou. Křtem jsme přijali pečeť kněze, proroka a krále, tedy moc, která pochází od Boha a povolává nás k odpovědné autoritě. I tady je to tanec mezi dvěma hrozbami: sklonem k autoritářství (manipulací, zneužíváním moci) na straně jedné, a útekem před uplatňováním autority (odmítáním odpovědnosti) na straně druhé. Můžeme se zamyslet nad tím, jak se toto projevuje v našich rodinách, na pracovišti, v církvi nebo v občanské společnosti, pokud autorita není prozářena světlem Ducha svatého, nevychází z lásky a nevede ke společnému dobru.

Modlitba

(z novény s Matkou Terezou – zkráceno)

Kým je Ježíš pro mě?

Ježíš je Slovo učiněné tělem.

Ježíš je Pravda – říkejme ji.

Ježíš je Cesta – kráčeje po ní.

Ježíš je Láska – milujme ji.

Ježíš je Hladový – nasyťme ho.

Ježíš je Nahý – oblečme ho.

Ježíš je Bezdomovec – vezměme ho k sobě.

Ježíš je Nemocný – uzdravme ho.

Ježíš je Odmítaný – přijměme ho.

Ježíš je Malomocný – omyjme mu rány.

Ježíš je Žebrák – usmějme se na něj.

Ježíš je Opilec – naslouchejme mu.

Ježíš je Maličký – obejměme ho.

Ježíš je Narkoman – spráťme se s ním.

Ježíš je Prostitutka – odveďme ji do bezpečí a darujme jí přátelství.

Ježíš je Vězeň – navštívme ho.

Ježíš je Starý – služme mu.

Drahý Ježíši, pomoz mi, abych šířila tvou vůni, kamkoli půjdu.

Září skrze mne a buď ve mně tak, aby každá duše, se kterou se setkám, pocítila tvou přítomnost v mé duši. Ať vzhledne a nevidí už mne, ale jen Ježíše! To světlo, Ježíši, bude celé od tebe; ani trocha ho nebude mého.

Ať tě hlásám bez hlásání, ne slovy, ale příkladem, nakažlivou silou, příznivým účinkem svého konání, zjevnou plností lásky k tobě, kterou nosím v srdci. Amen.

Kapitolu zpracovala Klára Novotná

5. Politická angažovanost

Politika je pro společné dobro nepostradatelná a křesťané na ni nemohou rezignovat.

Biblický text

Na prvním místě žádám, aby se konaly prosby, modlitby, přimluvy, díkyvdání za všechny lidi, za vládcy a za všechny, kteří mají v rukou moc, abychom mohli žít tichým a klidným životem v opravdové zbožnosti a vážnosti. (1Tim 2, 1-2)

Citace z dokumentů

Fratelli tutti, 5. kapitola, 180

Uznat, že každý člověk je našim bratrem nebo sestrou, a hledat formy sociálního přátelství, které zahrnuje všechny lidi, není nějaká utopie. Vyžaduje to rozhodnost a nasazení při hledání účinných prostředků k dosažení tohoto cíle. Jakékoliv úsilí na tomto poli se stává ušlechtilým praktikováním lásky. Jednotlivec může pomoci druhému člověku v nouzi, ale jestliže se spojí s dalšími a uvede v život procesy bratrství a spravedlnosti pro všechny, vstupuje na „pole lásky v nejširším slova smyslu, totiž lásky politické.“

Poslech:

Josef Prokeš: [úvod k 5. kapitole Fratelli tutti](#) (youtube Poutní místo Lomec).

Komentář

O politice a především o jejích aktérech mluvíme často s despektem. Vedou nás k tomu špatné zkušenosti, případy zneužívání moci, podléhání ekonomickým zájmům, lži a podvody, o kterých se dozvídáme. V různých náboženských kruzích pak můžeme zaslechnout názor, že křesťané by se do politiky neměli „míchat“, protože politika je sama o sobě zkažená. Když například nějaký kněz před volbami zmíní v kostele třeba jen okrajově toto téma, všichni hned zbystří: nechce nám vnucovat, koho máme či nemáme volit? Nesnaží se nás do něčeho vmanipulovat? Jsme v tomto ohledu hodně ostražití a máme k tomu mnoho důvodů.

Jako křesťanům nám ale politické dění nemůže být lhostejné. Pokud směřujeme k lásce a záleží nám na jejím uskutečnění, všimáme si potřebných lidí ve svém okolí a pomáháme jim, dojdeme postupně k tomu, že k účinné solidaritě v širším měřítku potřebujeme spravedlivý společenský systém, který usiluje o společné dobro: tedy politiku založenou na hodnotách. Papež František mluví v páté kapitole encykliky Fratelli tutti o „politické lásce“. Chce, abychom uznali politiku jako vznešené poslání, které je sice náchylné k mnoha neduhům, jako je populismus, korupce nebo extrémní liberalismus, pro společné dobro je ale politika nepostradatelná a na její kultivování nemůžeme rezignovat. Ne kvůli občanské povinnosti, ale kvůli lásce.

Veřejné dění v našem městě, v naší zemi, v Evropě nebo ve světě můžeme (a proto musíme) ovlivňovat tím, jak se o něj zajímáme, jak o něm mluvíme (zvláště s mladými lidmi), jaké iniciativy podporujeme (nebo proti jakým protestujeme), jaké představitele volíme, jak se sami aktivně do veřejného dění v rámci svých možností zapojujeme.

Otázky k zamyšlení a ke sdílení

- Jaké politicky aktivní lidi znám, čeho si na nich vážím a jak je podporuji v jejich úsilí?
- Ne každý politik, který se hlásí ke křesťanství, hájí svým jednáním opravdu evangelní hodnoty. Platí to i o politických stranách. Jak se k této otázce stavím a podle čeho se rozhoduji?
- Pavel (v prvním listu Timoteovi) i církve nás vyzývají k modlitbě za „vládce“ a za ty, kteří mají moc. Za koho a za co se vlastně modlím? Zahrnuji do svých modliteb i „špatné“ politiky? A co jim ve svých modlitbách vyprošuji?
- Jak o politice mluvíme (jestli vůbec) v naší farnosti, ve společenstvích?
- Angažuji se nějak ve veřejném životě? Jaká je moje zkušenost, může být pro druhé inspirací?

Modlitba

Nebeský Otče, děkujeme Ti za naši zemi, kterou jsi nám daroval, abychom o ni s láskou a vděčností pečovali. Děkujeme Ti také za ty, kteří naší zemi vládnou. Daruj jim laskavé a moudré srdce, aby poznávali, co je dobré a co je zlé, aby ochotně naslouchali Tvému hlasu ve svém svědomí a řídili se podle něho. Nás pak naplňuj Svátým Duchem, abychom svým životem přispívali ke šťastné budoucnosti naší země. O to prosíme skrze Krista, našeho Pána. Amen
(Modlitební síť Vlčí doupe)

Kapitolu zpracovala Anežka Hesová

